

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

Веселка

THE RAINBOW

A CHILDREN'S
MAGAZINE

MILLENNIUM LIBRARY
SAINT VLADIMIR

B.A. 86

UKRAINIAN ORTHODOX CATHEDRAL
5913 STATE ROAD
PARMA, OHIO 44134

НАШИМ СПІВРОБІТНИКАМ, ПЕРЕДПЛАТНИКАМ,

ЧИТАЧАМ, ЇХНІМ БАТЬКАМ, УЧИТЕЛЯМ І ВИХОВНИКАМ,

ЩО СВЯТКУЮТЬ РІЗДВО ХРИСТОВЕ ЗА НОВИМ СТИЛЕМ,

ВЕСЕЛИХ СВЯТ

— бажають —

Видавництво й Редакція „ВЕСЕЛКИ”

ХТО ЦЕН МАЛЯР?

Від міста до міста,
Від хати до хати
Ходить-ходить нан маляр
Вікна малювати.
Змалював срібисто
І квітки і листя.

Всі його ми знаємо,
Всі його стрічасмо,
Та ніхто у гості
Не веде до хати,
І ніхто за працю
Не дає заплати.

ЗАГАДКИ — НЕДОМОВКИ

- а) Таку я вдачу маю,
То лину, то стрибаю,
А прийде зима,
Стану сама.

Думав хлопчик день,
Не вгадав,
Думав два — не вгадав,
Бо про не згадав.

- б) В небі хмара пролітала,
Білий пух порозсиніла.
Він на землю міцно ліг,
Називають його

МЕТАГРАМА

З „К” дерева захищає,
І на них вона завжди;

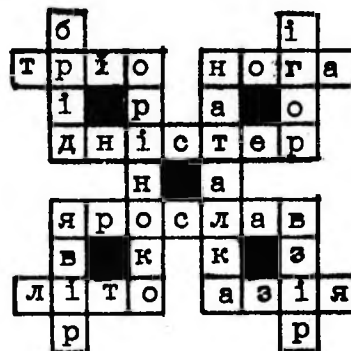
З „Н” звірятко захищає,
Коли треба від біди.

ХТО Я?

Я не птах, а крила маю —
Хоча ними й не махаю,
Та лечу понад пустелі,
Понад море і оселі,
Не боюсь високих гір,

Що сягають ясних зір,
Хмару, бурю перескочу
І лечу, куди хочу,
Все літати звик я так,
Бо ім'я моє

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК У ЧИСЛІ „ВЕСЕЛКИ” ЗА
ЛИСТОПАД 1986 Р.: НЕЗВИЧАЙНІ АКТОРИ — ляльки в
маріонетковому (ляльковому) театрі; ЩО ЦЕ? Подушка.
ХРЕСТИКІВКА:

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у
Видавництві „Свобода” заходами Українського Народ-
ного Союзу. Редагує Колегія. Річна передплата стано-
вить у ЗСА — 8.00 дол. у інших країнах — рівновартність
цієї суми. Для членів УНС 5.00 дол. Ціна окремого числа
75 центів. Ціна подвійного числа — 1.00 дол.

THE RAINBOW — VESELKA

Обкладинка роботи Віталія Литвина

Published monthly, except May to August Bi monthly
at Jersey City, New Jersey
30 Montgomery Street — Jersey City, New Jersey 07302
Subscription \$8.00 per year, UNA members \$5.00 per year.
Entered as Second Class at Jersey City, N.J.

Ілюстрація на обкладинці:
Віталій Литвин — По ялинку.

MILLENNIUM LIBRARY
SAINT VLADIMIR
UKRAINIAN ORTHODOX CATHEDRAL
5913 STATE ROAD
PARMA, OHIO 44134

Ганна ЧЕРІНЬ

ЛЮБЛЮ ЗИМУ

Дехто дуже любить літо,
Дехто осінь — як кому...
Срібним снігом рясно вкрити
Дуже я люблю зиму.

З снігу я будую мури,
Снігові ліплю скульптури:
Часом бабу, часом діда,
Часом нашого сусіда.

З друзями я граю в сніжки.
В сани запряжу Сірка,
Хоч не дуже любить віжки
Й часом стане сторчака...

А зате на перегони
Нам немає перепони.

Хай мороз щипає щоки,
Береже мене кожух,
Теплий шалик коло вух —
І не маю я мороки!

Кожушок і на Сіркові,
Тепло і мені, і псові.
Тепло й радісно! Тому
Дуже я люблю зиму.

Світлана КУЗЬМЕНКО

СИПЛЕ, СИПЛЕ З НЕБА СНІГ...

(Ілюстрація Юрія Козака)

Сипле, сипле з неба сніг —
Білий і лапатий.
Буде досить для усіх
Снігу відгортати.

Одягнуся в кожушок —
Думаю-гадаю —
Від порогу весь сніжок
Я повідгортаю.

Рясний — plentiful, abundant; віжки — поводи, reins; сторчака — upright; морока — клопіт (trouble).

Лапатий — пухнатий (fluffy, downy, large flakes of snow).

„ЧИ ВМІТИМУТЬ ВСІ ВІДПОВІСТІ?“

(Ілюстрація Петра Холодного)

— Чи ти чувала чутку таку, —
Каже Івасик до Дори, —
Ходить по місту святий Миколай,
По-українськи говорить?

— Певно, що чула! — Дора на те. —
Люди вже бачили, знають:
З ним ангелята ходять малі,
По-українськи співають.

— А між дарунками, — Лесь додає,
Гарні книжки кольорові,
В них українські цікаві казки
І образочки чудові.

Є там і пера, гумки, олівці,
Є там усякі додатки:
Різні цукерки солодкі такі,
Бублики і шоколядки.

— Любим дарунки! — каже Івась, —
Вмієм цукерочки їсти,
Та, як промовить Святий до дітей,
Чи вмітимуть всі відповісти?

Р о л я н и к

ЧОРТИК-ЗБИТОЧНИК І ЧЕМНЕ ЯНГОЛЯТКО

Найбільший клопіт був таки з чортиком! Прийшло таке згорблене, нещасне, дрижало всім тілом, ледве задеревілу руку звело, щоб у небесну браму дзвінком подзвонити. Звичайно, мандрувати в такий час, в найлютішу зиму, в ніч під празник Святого Миколая, то не в пеклі

біля казана з кип'ячою смолою грітися!

Прийняли його янголи, бо такий був наказ святого Миколая; чортик мав завтра їхати із ними на землю. Прийняли його, а що жаль їм стало (бо в янголів серце добре!), то забрали зразу в небесну пекарню. Насипали повну жменю золотих горішків і посадили на піч, щоб хоч трохи розігрівся, а самі пішли до роботи, бо її в цей день вище вершків крил було! Самих лише бубликів скільки треба було напекти, а кожний ще склицею з цукру помазати, а вже що й говорити про шоколядки! Один янгол уже цілий день стояв біля печі у білій запасці та золотом варешкою мішав у горщику шоколяду, а з десяток інших наливали її в формочки з чистого срібла, щоб виходили з них то зірки, то серденька, то звірятка...

Нараз щось чорне бебехнуло з печі — просто в горщик. За хвилину показалися із горщика... два ріжки, за ними цапина головка, а далі виринув і цілий чортик. Виліз, шоколяда з нього капас, а він, не довго думавши — гоп із печі та просто у відкритий мішок цукру! Насилу витягли його звідтіля, а він білий від цукру, мов дід-снігур! Наказали йому зараз іти помитися, а опісля в комірку — різки в'язати. А до дверей пекарні і наближатися заборонили!

Та що з того? Приходить янгол кликати чортика на вечерю, а там ні однісінька різка не зв'язана, вербове пруття порозкидане всюди, а сам він спить.

А коли святий Миколай хотів потелефонувати до святого Іллі, щоб той прислав літака на завтра,

то побачив, що дріт від слухальця перетятий! І коли святий Петро повернувся до своєї кімнатки, щоб узяти на втомлені ноги виступці з найпухкіших хмарок, побачив, що вони міцно прибиті цвяхами до долівки.

Таке діялося на небі, відколи той чортик прийшов, що й не згадувати!

З трудом дотелефонувався святий Миколай по того літака (з канцелярії святого Луки). Літак

прилетів. Янгол-летун пішов помагати іншим накладати в нього дарунки. Вертається — аж нема в літаку керма! А тут уже всі янголи та й сам святий Миколай ждуть! Розглядається — а чортик керму котить, мов обруча, далеко-далеко на обрії.

Зашуміли янгольські крила, наздогнали янголи чортика, керму в нього відібрали, ще й нам'яли вуха.

Похнюпився чортик, ніби то йому велика кривда сталася! Сів у літак на останню лавку біля

малого янголятка.

Не минула хвилинка, як літак від неба відірвався, а чортик вже штовхнув ліктем янголятку, що сиділо біля нього, загорнувшись у м'який пуховий плащик з інею. Янголятко було чемне і відсунулося подалі від чортика.

Тоді чортик присунувся та й штовхнув янголятку ще раз. Воно не мало вже куди посуватися, тож спитало: — Чого ти хочеш від мене?

— Цсс! — прошипів чортик. — Знаєш, там за стінкою у багажнику поскладані дарунки для дітей. Багато їх, а ласощів скільки! Ходи, вислизнемо тихесенько, відхилимо двері та поласуємо разом! Бачиш, всі янголи зайняті, бо вивчають дорогою нову колядку на Різдво, то й не помітять!

— А що останеться дітям, коли ми поїмо ласощі?

— Ми з'їмо лише ті, що для нечемних дітей!

— Для нечемних дітей ми й не приготувляли дарунків! А втім, я ніколи не брало б того, що не моє! — відповіло янголятко.

Чортик надувся, замовк на хвилину, а потім знов:

— А ти знаєш, що це висить над нами на стіні? Янголик мовчав.

— Це називається легкопад.* Кожний повинен почепити собі його до плечей, коли летить літаком...

— А ось ні один із янголів не почепив! — здивувалося янголятко.

— Вони мають великі крила, їм цього не треба, а ти можеш випасти і розбитися. А з літака до землі — дуже далеко!

Чортик здійняв згорнений легкопад і силоміць причепив янголяткові до плечей.

— А тепер виглянь у вікно, як під нами глибоко! — і чортик відчинив вікно. — Не бійся, ну, спробуй, виглянь лише!

Цікаве янголятко виглянуло, та в ту ж хвилину чортик пхнув його і воно випало із літака.

**

У-у-у-уу! Закружляв світ у янголятка перед очима, а над ним зашумів шовк легкопада, що розвивався.

Як довго летіло і куди впало, не знало янголятко. Досить того, що коли опинилося воно в лісі на засніженій поляні, побачило кругом себе багато різних звірів: ведмедів, лисів, вовків, рисів, білок та зайчиків. Янголятко аж розплакалося зо страху, коли побачило, що ці всі волохаті та зубаті голови дивляться просто на нього.

У цю ж хвилину промовила стара ведмедиця:

— Бачите, це дитина така, як ті, що приходили влітку до нас у ліс по суніці!

— І така, як ті, що бавилися біля хати, коли я ходила кури красти! — додала лисиця.

— І така, як ті, що мене годували горішками! — запищала білка.

— То що зробимо з нею? — спитав вовк, аж слина йому з пащі потекла...

— Ага, що зробимо? — вишкірила зуби рись.

— Хай залишиться з нами, будемо з нею гратися! — промовила несміливо білка.

Як не накинуться на неї із лайкою всі звірі! Бідна білка блискавицею вигналася аж на вер-

шок смереки і вже не важилася й глянути вниз. А тоді стали всі радитися:

— Роздерти її та з'їсти! — завив вовк.

— Підгодувати гарненько, а тоді голову скрутити! — загавкала лисиця.

— Віддати мені! Мені її й на один зуб не стане! — заревів ведмідь.

— Ого, який захланний! — најжилась рись.

І стали звірі поміж собою сваритися, що з янголятком зробити.

А янголятко сиділо ні живе, ні мертве поміж ними, і навіть ворухнутися боялося. Аж ось щось підсунулося по снігу до нього та й каже:

— Сідай на мене! Я вирятую тебе звідсіля!

Це був зайчик.

Сіло янголятко на зайчика, міцно вхопилося за його довгі вухка, а він тихесенько виповз з-поміж звірів та й погнався чимдуж лісом, а потім полем. Тільки ж забуло янголятко, що на плечах у нього — легкопад! Став зайчик чистим полем гнатися, а легкопад розгорнувся, вітер їх підхопив, і полетіли вони високо-високо, аж понад хмари.

Позліталися янголи (ті, що не їздили з святим Миколою) до небесної брами та й побачили, що це янголятко приїхало додому на якомусь дивному звіреві! А коли побачили зайчика, що так гарненько вухками стриг, коли розказало їм янголятко, як то зайчик його від хижаків врятував, то й порішили залишити його в себе. У Райському Саду для одного зайчика хіба ж квіток не стане!

Так і досі він у небі єдиний зайчик.

А чортикові з того часу кажуть ждати Святого Миколая на землі, а до неба вже не пускають!

* легкопад — парашут, прилад, якого вживають летуни, коли скачуть із літака на землю.

БОБРИ — ЗНАМЕНИТІ БУДІВНИЧІ І ПЛАВЦІ

Бобри живуть у північних країнах в густих лісах, де протікають річки. Вони знамениті будівничі і плавці. Пара бобрів будує греблю на ріці, щоб стримати воду. Ця гребля утворює ставок. Посеред ставка бобри будують своє житло.

Бобри будують греблі з дерева. У них гострі зуби, якими вони перегризаять стовбури дерев. Як дерево впаде, бобри несуть перегризені гілочки і колоди до берега ріки і там будують греблю. Гребля зроблена з гілчок, каміння і болота, Бобри будують водні застави на весні.

Бобрине житло також збудоване з дерева, каменів і болота. Підводний вхід до такого житла забезпечує тварин від ворогів. Середина бобрино житла тепла й суха. Тут родяться маленькі бобрики. Мама бобриха кормить малят своїм молоком.

Бобри люблять їсти деревну кору, гілочки, траву, кропиву і коріння водних рослин. Водні лілії є їх улюбленою їжею. Хоч бобри живуть на воді, вони не їдять риби.

Бобри досконалі плавці. За кормо служить їм хвіст. Перетинчасті лапи допомагають їм швидше плавати. Як бобер відчуває нюхом небезпеку, він вдаряє об воду плескати хвостом, щоб відстрашити ворога і насторожити других бобрів.

Вовки, ведмеді і люди, це найбільші вороги бобрів. Лиси й рисі також полюють на них. Люди полюють на бобрів задля їх хутра. З бобрино хутра виробляють шапки, коміри і плащі. Люди так завзято полювали на бобрів, що число цих тварин помітно змаліло. Тепер уряд забороняє винищувати бобрів.

Пояснення-сповничок: **гребля** — заставка на воді, щоб піднести рівень плеса, зрегулювати доплив і відплив води тощо (dam, dike); **житло** — домівка, помешкання, місце де проживають люди, тварини (habitation, dwelling, apartment); **кормити** — годувати, харчувати (to feed, to nourish); **кропива** — пекуча або глуха — рослина з родини бурянів (nettle, dead nettle); **досконалий** — perfect; **перетинчасті лапи** — лапи з плавцями поміж пальцями (webbedfooted); **рись** — рід хижого звіря (lynx).

ГОЛОДНА БІЛОЧКА

Іней висне на гіллі,
Скрипом сніг скрипить —
Може, білочка в дуплі
Голодненька спить...

Вийду я у парк-гайок,
Хлібця винесу шматок —
— Білко, це тобі, тобі ж,
На здоров'я, їж!

Роляник

ПЕРШИЙ СНІГ

(Ілюстрація Василя Залуцького)

До кімнати Лесь прибіг:
„Ой, матусю! перший сніг!
З неба падає легенько,
Стелить стежечку м'якеньку.

Стало скрізь так біло-біло,
І так чисто, любо мило:
Білий пух лежить на хаті,
На ялині біла вата,
Білим килимом укриті
У садочку трави й квіти.

І береза наша біла
Зовсім, зовсім побіліла...
Навіть білочка мала
Білу шапочку вдягла.”

СИПЛЕ СНІГ

Сипле, сипле, сипле сніг.
Мов метелики срібlistі,
Сніжинки біленькі, чисті
Тихо стеляться до ніг.
Сипле, сипле, сипле сніг.

Сипле, сипле, сипле сніг.
Тихо, легко і спроквола
Покриває все довкола, —
Ні стежок, ані доріг.
Сипле, сипле, сипле сніг.

Сипле, сипле, сипле сніг.
Вже присипав доли, гори,
Вже весь світ, мов біле
Біле море без доріг.
Сипле, сипле, сипле сніг.

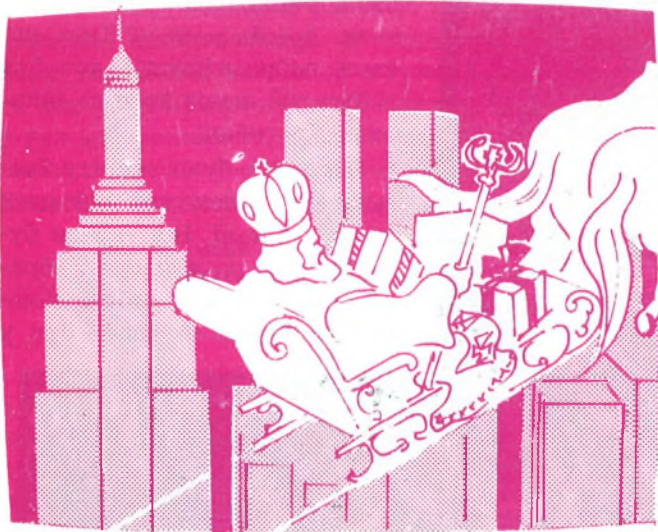
МОРОЗ-ЧАРОДІЙ

Учора дощик сіяв дрібно,
Дрімав у мряці світ —
Сьогодні ясно, біло, срібно,
Де глянеш — самоцвіт.

Змінилися в іней тихі сльози
Плаксивої сльоти.
— Ти справжній чародій, Морозе!
У кого вчився ти?

Роляник

ІВАСЬ-МУДРАСЬ

Вітер віє, віє, віє.
Все навколо холодіє.

Місяць грудень завітав.
Зиму холодом почав.

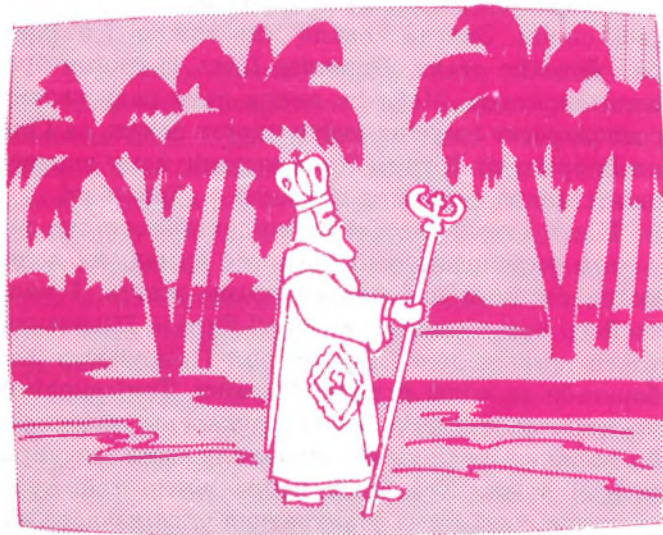
В грудні — де лиш — українці:
Чи гуртом, чи поодинці,

В кожний, кожний, кожний край
Завітає Миколай.

Миколая люблять діти
По цілісінькому світі,

По цілісінькій землі:
Старші, менші і малі.

Діти свято готували
І про Святця повідали.

Кожний з них, як тільки вмів,
Про це іншим розповів.

„Миколай по світі ходить.
До людей з добром заходить.

Повідати, повісти — сказати, говорити, розказувати.

Як добро у хаті є —
Всім щасливіше стає,

Завжди, завжди я чекаю
В гості святця Миколая —

Щоб добро було між нас”, —
Так усім повів Мудрась!

Хто зберіг любов до Краю
І не зрікся роду,
Той ім'ям не вмере ніколи
В спогадах народу.

О. Олесь

Кожний культурний нарід має своїх славних письменників, і ми, українці, маємо своїх: Іван Котляревський, Тарас Шевченко, Марко Вовчок, Михайло Коцюбинський, Леся Українка, Іван Франко...

Гарна наша Україна — степи широкі, ліси зелені, сади пахучі, річки прозорі та

стіна України була під Австрією, і вчили в школах польською та німецькою мовами. За два роки Івась навчився читати й писати тими мовами, а вдома дядько навчив його ще й українською мовою читати. Зрадів коваль Яків, що Івась добре вчився і, хоч був небагатий, повіз його до школи в Дрогобичі.

Нелегко було спершу Івасеві серед міських та панських дітей у школі. Всі ті діти були інакше, по-міському, вбрані, говорили між собою польською мовою. А Івась був у

★ 15.8.1856

+ 28.5.1916

ІВАН ФРАНКО

глибокі, ще й високі гори. У тій частині України, де є гори Карпатські, у селі Нагуєвичах, біля міста Дрогобича і народився Іван Франко. Було це більш як сто років тому — 15 серпня 1856 року. Батько його був селянин, ще й коваль до того.

Маленький Івась на все життя запам'ятав батькову кузню. Батько дуже любив свого сина. Не боронив йому приходити до кузні. У горні горить великий вогонь, а коваль Яць, Івасів батько, суне в той вогонь якийсь кусник заліза, розпікає його до червоного жару, а тоді кидає на ковадло, обценьками тримає і б'є по ньому молотком, аж іскри навколо летять. Довго кує коваль, а потім кидає залізо у воду, воно шипить, і бачить Івась, що вже батько зробив підкову. Цікаво Івасеві дивитись, цікаво і страшно слухати, як хукає ковальський міх, роздуваючи вогонь у горні. Наслухався Івась казок від мами та від тих селян, що приходили до батькової кузні, і здавалось йому, що там у міхові якийсь страшний дух. І боявся Івась у своєму куточкові поворухнутись, щоб той дух не побачив його.

Івась був розумним і цікавим хлопчиком, все він хотів знати, про все міркував та дошитувався.

І надумав коваль Яць віддати сина до школи, ще як Івасеві і шести років не було. Школа була аж у другому селі. Там Івась оселився в родині свого доброго і письменного дядька. Тоді та ча-

селянській одежі, поведився просто, а своєї української мови не соромився ні перед ким. Та скоро всім учням довелось дивуватися — Івась учився дуже добре. Наприкінці року став він першим учнем у класі, ще й нагороду одержав. Дуже радів з того батько, алеж недовго довелось йому втішатись сином. Заслаб коваль Яць тяжко, і незабаром його не стало. Лишився Івась із своїми братами сиротами. Мати не могла дати ради своєму господарству і мусіла вийти удруге заміж, за Григорія Гаврилика. Вітчим Івася допоміг йому вчитись далі і навіть скінчити гімназію у Дрогобичі.

Ще в школі Івась став свідомий того, що він — син українського народу, все думав, як допомогти селянам побудувати краще життя. І коли до його рук дістався „Кобзар” Тараса Шевченка, то він тільки додав Івасеві сил і рішучості для боротьби за волю й долю України. Тоді українці не мали своїх шкіл, своїх друкарень, часописів, бо поляки і росіяни не дозволяли вживати української мови. Хто хотів добре жити, той мусів зректися своєї мови, відцуратися українського народу.

Але Іван Франко казав: „Я си́н селянина, вигодуваний твердим мужицьким хлібом, я почуваю себе до обов'язку віддати працю тому простому народові”.

Після гімназії вступив Іван Франко до універ-

ситету у Львові і мусів уже сам на себе заробляти, щоб жити й учитись. Часами тяжко доводилось йому, та він і тоді не кидав праці на користь України, ще й інших своїх товаришів до того заохочував.

У своїй праці Іван Франко був невтомний, завзятий, умів добре писати, знав багато мов, дуже багато читав, і швидко навколо нього почали гуртуватись його товариші — студенти. Вони видавали українські часописи, журнали, книжки, п'єси для українського театру. І хоч чужа влада раз-у-раз забороняла те, вони не кидали своєї справи, плекали українську мову, боронили її від ворогів. Іван Франко писав:

„Хай та мова вбога в славнім роді,
Хай московська, польська, чеська краца, —
Поки служить Матері в пригоді,
То вона культурі не пропаца”.

А чим же він міг допомогти своєму народові здобути кращу долю? Та тільки любов'ю і працею. Іван Франко і праця — нероздільні. Франко працював, не покладаючи рук: записував народні пісні, казки, приповідки; писав оповідання, повісті, п'єси, малі вірші і великі поеми — от як „Мойсей”, — книжечки для самоосвіти селян; робив історичні розвідки про життя українського народу; видавав українські часописи, писав казки та оповідання для дітей — і все це в один і той же час, не спочиваючи, іноді хворий і без сталого заробітку для себе і своєї родини. Він любив робити сам те, що задумав, а не покладати працю на інших.

Є в Івана Франка гарна казка „Без праці”.

Жив собі, говориться у тій казці, селянський хлопець Іван. Був він дуже бідний і все мусів у наймах без спочинку працювати. Він і зідхав, і охав, і проклинав кожну свою працю, і тільки й хотів, щоб хоч один день без праці пожити, нічим не турбуватися, ні про що не дбати: ні косити, ні рубати, ні возити, ні ходити — щоб так таки нічого нічого не робити. Думав Іван, що тоді б він був щасливим. І от сталося, що подарував йому гірський дух — Дід бескидський — такого персня, що все за Івана робив: захоче Іван дров нарубати, а дрова вже нарубані лежать; захоче Іван коней запрягти, а коні вже запряжені стоять; задумас Іван господаря покликати, а той вже сам біжить; захоче Іван кудись піти — а він вже й там. Правда гарний був перстень?

Спершу Іванові те дуже подобалось, бо перстень було й нагодує його, й повезе, куди він задумас, і всю роботу за нього поробить. Та дед-лі став Іван нудитися без праці, прикро йому става-

ло, що нічого нічого сам не може зробити, а все готове має. Терпів він, терпів, а далі поніс та й віддав того персня Дідові бескидському назад. „Буду я, — каже, — сам робити, працювати”. І почув Іван себе вдесятеро сильнішим, здоровішим і смілишим, ніж був тоді, як перстень усе за нього робив. І не почував уже він ніколи, що праця така тяжка, бо полюбив працю.

От такою басчкою Іван Франко хотів сказати, що ніяка праця не тяжка, коли її робити з охотою, з любов'ю. А без праці людина нидіє, стає нікчемною, не вартою життя. У своєму вірші „Земле моя, всеплодющая мати” великий поет просить:

„Силу рукам дай, щоб пута ламати,
Ясність думкам — в серце кривді влучать,
Дай працювать, працювать, працювати,
В праці сконать”.

Та проте, працею своєю він не величався, а говорив, що він — простий робітник, лише „каменярь”, що „рівняє правді путь”, готує шлях, яким прийде „нове життя, добро нове у світ”. Про це він так гарно написав у своєму віршеві „Каменярі”. І щоб настало те краще життя для українського народу, він не цурався ніякої праці:

„І ставав на всяке живо,
І в'язав свій скромний сніп”.

А той „скромний сніп” дав добре зерно для посіву майбутнім поколінням. Є там золоті колоски і для дітей. Бо хто ж з вас не знає його гарних казок: „Ріпка”, „Заяць і їжак”, „Лис Микита”, „Абу-Касимові капці” та збілочку казок під назвою „Коли ще звірі говорили”?

Ще й донині всі українські діти читають ті Франкові казки, з вдячністю згадуючи того, хто до кінця свого життя „зберіг любов до Краю і не зрікся роду”, і відійшов від праці аж тоді, коли тяжка хвороба відібрала йому сили, а потім і життя.

28 травня 1916 року заснув він вічним сном, лишивши нам свій заповіт:

„Сійте в головах думи вольнії,
В серцях жадобу братолюбія,
В грудях сміливість до великого
Бою за добро, щастя й волю всіх”.

Пояснення-словничок: горно або горнило (ковальське) — forge; ковадло — anvil; обценьки або кліщі — tongs, nippers; вітчим — stepfather; мужицький — селянський; п'єса — play; пропащий — lost, done; розвідка — тут: наукова стаття (article); досадний — disappointing, unpleasant; влучати — поціляти (to hit, to strike); путь — шлях, дорога; сніп — sheaf; б р а т о л ю б і с — братня любов.

КАЗКИ МОЛОДОЇ БАБУСИ

IV ПОКИНУТА ДОМІВКА

— Бабусю, я хочу знати, куди полетіли з Місяця Марко й Симон.

— Добре, розповім тобі про їх дальші пригоди.

Симон вправно вів корабель у простір. Марко-Мкрух крізь заднє віконце поглядав на Місяць. Здавалося, що це не вони відлітають, а Місяць, бо в кораблі не помічалось руху. Тільки ракетний двигун тихенько муркотів, а згодом і затих, коли хлопці влетіли в свою орбіту. Зв'язалися з Землею.

— Де ви пропадали? — сердився командувач контролю. — В мене горло заболіло, викликаючи вас що п'ятнадцять хвилин. На Місяці були?

— Так, говорили, а як тільки від'їхали всюди-ходом, так і замовкли.

— Ми ж не винні, що радіо перестало працювати. А зате ми дісталися під Місяць і зустріли Місячан. Тільки вони не справжні місячани, а емігранти з астероїда Лксун.

— Що ви кажете?! Ви часом не хворі? Яка в вас температура?

Температура і все інше нормальне. Ми справді були в місячан і навіть заприятелювали з ними.

— Вчені століттями мудрували, чи є життя на Місяці, й одногосно вирішили, що там життя нема, а ви...

— А ми з Симоном теж одногосно заявляємо, що на Місяці є люди, майже такі, як ми, тільки одноокі й мабуть розумніші від нас.

— Які маєте докази? Що везете з Місяця?

Хлопці отетеріли: вони нічого з Місяця не везли, крім кількох мішечків каміння й ґрунту, що, на щастя, встигли взяти, ще поки поїхали всюди-ходом.

— Ми ще не збирались відлітати. Але налетіла комета й наробила завірюхи, так що ми мусіли швиденько втікати. Ледве встигли відвезти додому Мкруха.

— Здається, ви бачили космічні сні, міражі, але вам здається, що то справді було... На цьому припиняємо дискусію. Спиніться для медичного контролю й відживлення на космостанції Карпати й повертайтеся на Землю.

— Я думаю, що дістанеться нам на горіхи... — пробурмотав Марко. — Ми і справді винні: перелякалися, зчинили паніку й нічого не прихопили з Місяця, крім камінців та пилу, котрий уже не раз привозили інші мандрівники... Хочби бальончик газової їжі, як той газ називається — я вже й забув...

— Оmt, — підказав Симон.

— Еге, хочби щонебудь звідти привезли! А так і перед Мкрухом соромно — хочби він не вмер... Але якби нас підхопив той вихор та кинув у безповітряний постріл, то стали б ми живими сателітами й ніколи вже не повернулися б на Землю...

— Ну що ж, — зідхнув Симон, — побачимо, що буде. А покищо нам треба якось наздогнати станцію Карпати.

Літали-літали, по черзі спали... В вікні нічого особливого не показувалося, часом тільки налітала якась біла завірюха — чи то проміння, чи то шматочки якихось розірваних небесних тіл... Може з годину пливли в оточенні лапатих клаптів, а потім вирвалися знову в чистий простір.

— Марку, Марку! — скрикнув Симон. — Бачу Карпати. Ввімкни мотор і націлись на станцію.

Справді, попереду видно було обриси небесної „ковбаски“, ще й під парасолею, ще й у капелюшику з панелів для збирання сонячного тепла. Сумніву не було, це — міжпланетна станція. Координати були трохи відхилені, але що ж інше це могло бути? Симон викликав контроль Землі і не почув ніякої відповіді. В космосі такі речі трапляються часто.

— Зміни частоту й поклич Карпати! — сказав Марко. Симон кликав і кликав — і знову ніякої відповіді. А віддаль швидко меншала, і треба було робити рішення, поки не проминули станції.

— Причалюємо! — наказав Симон, офіційний командир корабля. Націлилися вдало і легенько ввійшли в порт космостанції. Станція збільшила швидкість, і Марко швидше вимкнув ракетний

двигун, щоб не штовхнути станції з її законної орбіти. Хлопці висіли з корабля, пройшли через першу і другу загороду й опинилися в кімнаті, що правила за вітальню й спочивальню для залоги станції. В їхньому кораблі атмосфера була майже нормальна, так що хлопці ходили там вільно й не хиталися, але на цій станції справа була інакша. Довелось одразу одягнути скафандри, бо дихати було нічим. Також треба було міцно триматися за стіни, висячі паси й столики, пригвинчені до підлоги, бо інакше можна було полетіти аж під стелю.

— Еге, тут не зовсім зручно, а крім того, здається, тут нікого нема.

— Гей, хто тут є, озовився! — гукнув Марко в гучномовець. Ніхто не відповів. Мертва тиша.

— Дивись, на столі записка, лист якийсь. Може для нас? Хлопці прочитали лист, прикріплений гачком до поверхні стола:

— „Вітаємо гостей! Не знаємо, чи хто сюди зайде, але на всякий випадок сповіщаємо вас, що ми покинули станцію, на наказ контролю, після того, як закінчили всі досліді. В майбутньому станцію можна буде забрати на Землю. В коморі на другім поверсі є ще трохи їжі й води. Є також два бальони кисню, так що зробить собі атмосферу. Тримайтеся міцно, щоб не вдаритися об стелю. Привіт! Кіра Тром і Неріса Байлук”.

— Дівчата! — здивувався Симон. — І хочби земну адресу подали, щоб можна було познайомитися...

— Та ми їх знайдемо, не журись, — їхні адреси є в Контролі. А покищо давай підлаштуємо атмосферу, щоб було чим дихати і щоб можна було зняти скафандри. Я аж употів.

— Я теж. А також я дуже голодний. Як насмоктався омту на Місяці, то й досі нічого не їв. Чи ми маємо що в кораблі?

— Маємо, маємо, а крім того й дівчата нам щось лишили. Побачимо, чим вони нас почастують.

— Вони відлетіли два місяці тому, то може та їжа вже й зіпсувалася...

— Ніколи! Адже в космосі нема мікробів, так що нічого тут не псується, навіть ми...

Конструкція космостанції була знайома хлопцям. Це була одна з перших експериментальних будов, що мала ще багато недоліків і незручностей. Можливо, її не будуть забирати на Землю, бо треба було би цілком змінити будову — тепер уже випущено кілька нових, великих і вдосконалених станцій.

— Це так, як після модерного палацу потрапити в стару халупу, — муркнув Марко.

— Ну, зовсім не халупа... — не згодився Симон. — Дуже привітне житло. Ходи, допоможеш мені відкрутити бальон із киснем.

Скоро запрацював мотор, що його живила соняшна енергія, повітря дійшло до рівня, при якому можна було звільнитися зі скафандра. Хлопці роздягнулися і... раптом опинилися під стелею.

— А, хай йому хрін! Тут треба цупко триматися за линви чи за стіл, бо полетиш і навіть гулю наб'єш! Відшовхуйся ногами, дай мені руку — треба якось стрибнути вниз.

Політавши трохи в повітрі, хлопці знизилися й надалі були обережні. Але як тільки пробували щось узяти в руки й забували триматися, знову підіймалися вгору.

— А мені це подобається, — вирішив Симон. — Чого б і справді не жити на стелі? Треба тільки шафи, ліжка й столи припасувати до стелі.

— Ходімо до кухні, бо я голодний, — вів своє Марко. — Ось маємо кілька пакетів: морква, котлетки, компот, картопля... Що бажаєш?

— Картоплю з котлетками. Можна підігріти?

— Можна. Зараз прочитаю інструкції. Добре, кухня працює, скоро все буде якщо не гаряче, то хоч тепле.

На стільцях були паси, такі, як є на Землі для безпеки в автах, і хлопці обачно прив'язалися. Взяли бальон з водою й перекинули його над пластичною філіжанкою. Вода розпалася на кругленькі краплини й полинула вгору. Деякий час краплинки кружляли над головами хлопців, а тоді десь зникли.

— От і напилися... зідхнув Марко. — Мабуть, тут треба інакше пити: обережно смоктати з пляшки. Так і зробили. Але те саме трапилось і з їжею. Марко натиснув тубик із картоплею, і вона виплигнула в повітря та й стала літати.

— Ніколи не думав, що картопля може літати! — завважив Марко.

— Добре хоч, що не падає нам на голову, бо не знаю, чи є тут ванна.

— Але картоплі вже намає. Де ж вона ділася?

— Потім пошукаємо. А покищо їж обережно й не розкидай сміття нам на голову.

Попоїли. Страви були смачні.

— Обід смачний. Тепер давай трохи політаємо та подивимось, що ще є в цім небеснім домі. Знайшли навіть маленьку ванну, накриту пластичним куполом. Вода під тиском спливала вниз, але хлопці вживали її ошадно. Відкрутили, потерли тіло губкою та й усе. Аби освіжитися.

— А я знайшов нашу воду й картоплю! — крикнув Марко.

— Де ти? — озвався Симон.

— На стелі. А вода й картопля тут.

Вода й картопля прилипли до фільтра. Марко шматкою прочистив фільтер, щоб не забилася сітка.

Тим часом у віконце хлопці побачили рідну далеку Землю... Бачили обриси гір і океанів, великі масиви лісів...

— А це Китайський Мур! — скрикнув Симон. — Я був у Китаї й ходив по ньому. Це він, я впізнаю.

— А що це горить? Бачиш, яка широка смуга вогню?

— Я думаю, що це пожежа в Африці. Запиши час і координати, ми перевіримо, як повернемося на Землю.

— Гарзд. А тепер я хочу спати, — сказав Марко, — і признатися, не дуже добре почуваюсь. Як ти думаєш, Симоне, чи буває в космосі грипа?

— Ось ми побачимо. Зробимо експеримент. Спробуй зловити грипу.

— Я б краще спробував від неї втекти, — невдоволено буркнув Марко.

— Але якщо це не грипа, то що?

— Я не знаю, що, але піди в наш корабель, там у аптечці є аспірина. Побачимо, чи врятує вона тебе в міжпланетнім просторі. Марко взяв дві аспірини, випив води. Хлопці прив'язалися до ліжок, що стояли сторчма при стінах, і заснули.

— І ти, Петрусю, заснув, — сказала бабуся Ніна. — Спи, дитино, спи. Нехай тобі присниться подорож у космос.

(Продовження буде)

Пояснення-словничок: **двигун** — engine, motor; **всюдихід** — автомашина, яка порушується по кожному терені — rover; **отетеріти** — to become confused; **міраж** — привид; **дістати на горіхи** — отримати догану; **лапатий** — пухнатий, пластатий (flaky, flocky); **координати** — (небесні) числа, які визначають положення небесних світил; **частота** — frequency, density; **пригвинчений** — прикручений, прикріплений, пришрубований — fastened by screw; **гучномовець** — loudspeaker; **житло**, **домівка**, **мешкання** — habitat; **хай йому хрін** — сказання на знак невдоволення — біда з ним, хай йому чорт.

ДОБРИЙ МАТЕМАТИК

Учитель: — Якщо додаш 500. 38. 64 і поділиш через 52, що отримаєш?

Учень: — Неправильну відповідь.

КУТОК ЮНИХ АВТОРІВ

Петро ВІТВИЦЬКИЙ

ДЕРЕВО

Далеко, далеко від міст з їхнім поганим повітрям і гамором, у гарних лісах ростуть спокійно дерева.

Між ними є різні віком, є столітні і цілком молоді. Ростуть вони по горах, горбах і долинах, а між ними зеленіє травичка. В лісах, куди не заходять люди, живуть безпечні й щасливі звірятка, а між гілками дерев тисячі птахів, покритих гарним кольоровим пір'ям, виспівують пісні, кожний на свою мелодію. Чи трохи віє вітер, чи сонце гріє, вони співаючи, ведуть розмови між собою.

Аж одного дня щось ніби громи, загуділо в тихому лісі. Налякані дивилися звірятка на великі машини-трактори і бульдозери, які робили гуркіт і в яких стали валити найкращі дерева.

Гніздечка, в яких пташки мали поскладані свої яєчка, злітали з гілок.

Коли машини повалили те, що було призначене, вони поїхали геть із лісу. Пташки літали кругом звалених дерев, шукаючи своїх гніздечок. Вони вже не співали, а зайчики повипазили з нірок і також сумно дивилися на звалені дерева. Всі знали, що їм треба йти в інші ліси і шукати місця, де могли б спокійно жити.

Ціле літо, кожного дня приїздили машини і різали дерева так, що горбок лишився без великих дерев, без звіраток і пташок. Тоді стали приїздити люди зі сокирами і відрубувати гілляки. Дуже гупали ті сокири і їх було чути далеко. Інші рібінники стягали кору з дерев. Сумно виглядали бідні дерева без їх одежі — кори! Вони лежали одно на одному неживі. Тоді забрали їх великі трактори до тартака, де їх порізали на дошки. З тартака завезли їх до фабрики. У фабриці виробляли з дощок всілякі речі дерев'яні ложки, вікна, двері, шафи, стільці, крісла, столи.

Багато з тих речей привезено до нашої нової школи, — двері, вікна, крісла й столики, які були помальовані вишневим кольором.

Двері мали дуже гарні блискучі клямки.

Школа нова з новими столами і кріслами виглядала дуже гарно.

Але, на другий день прийшли учні, які не мали доброго виховання. Вони стали скакати по столах, гойдатися на кріслах, аж вони скрипіли. Деякі почали вирізувати свої імена на столах, інші малювати карикатури, ліпили гуму, розливали солоді соки та їли смажену картоплю. Через кілька днів ніхто не пізнав би того гарного устаткування, що недавно привезено до школи.

Така погана доля була тих дерев, що росли в спокійному лісі, мали свіже повітря, чистий дощик, тепле сонечко і спів пташок.

Треба шанувати все, що прийшло до нас дорогою ціною!

ХЛОПЧИК З КАЗКИ

У видавництві Об'єднання Працівників Літератури для Дітей і Молоді (ОПЛДМ) вийшла книжечка авторства Олександри Копач п.з. „Хлопчик з казки”. Це збірка коротеньких оповідань із життя дітей — Ісі, Нени, Денисика, які живуть із батьками, бабунею й дідусем у Канаді. Живуть із ними теж пес Дада, киця Циган, лялі — Катруся й Ліля, ведмедик і різні забавки.

ХЛОПЧИК

В оповіданнях розкажується про те, як діти ходять до садочка, українознавчої школи, бавляться, святкують — день о. Миколая-Чудотворця, Різдво, Великдень. Хоч діти живуть серед різнонаціонального оточення і товаришують із ровесниками різних національностей, то зберігають українську мову, звичай, ходять до рідної церкви, відвідують українські імпрези.

Книжечка має 64 сторінки малої вісімки. Обкладинку намалювала Ніна Мудрик-Мриц, ілюстрації в тексті роботи Галини Новаківської.

В. Б.

Петра Вітвицького, 15 років, учня Братської школи в Лідкомбі біля Сіднею, Австралія, за його оповідання „Дерево” відзначено на 9-му конкурсі молодечої творчості Літературно-мистецького клубу ім. В. Симоненка в Мельборні.

СВЯТО КНИЖКИ В ТОРОНТО З НАГОДИ РІЧНИЦІ І. ФРАНКА

З нагоди річниці Івана Франка заходами Об'єднання Працівників Літератури для Дітей і Молоді силами українських шкіл відбулося в Торонто 9-го листопада ц.р. в залі Інституту св. Володимира Свято Книжки.

Свято відкрив голова ОПЛДМ проф. Іван Боднарчук. Програмою вміло проводила вчителька Дарія Шаранович. У програмі взяли участь: цілоденна школа ім. Патріярха Йосифа Сліпого, „Рідна Школа” св. Миколая, „Рідна Школа” УНО, цілоденна школа св. Йосафата, Кооперативна школа ім. Ц. Паліїв, Курси українознавства ім. Юрія Липи, „Рідна Школа” ім. Лесі Українки. На програму імпрези склалися — деклямації, інсценізації, пісні, рецитації. Слово про поета виголосила Ярослав Кісик, учениця 11-ої класи школи св. Миколая.

Точки програми Свята Книжки поєднувалися з показом кольорових діапозитивів з життя й творчості І. Франка. Показували їх Дарія Дяковська і Таня Онищук. Цей показ дуже подобався дітям.

Миле враження зробили виставки мистецьких картин молоді талановитої студентки Людмили Шанти та книжкових видань ОПЛДМ.

Програма свята була багата, різномірна й дбайливо укладена. Заля була вщерть виповнена.

ПРОХАННЯ ДО СВЯТОГО МИКОЛАЯ

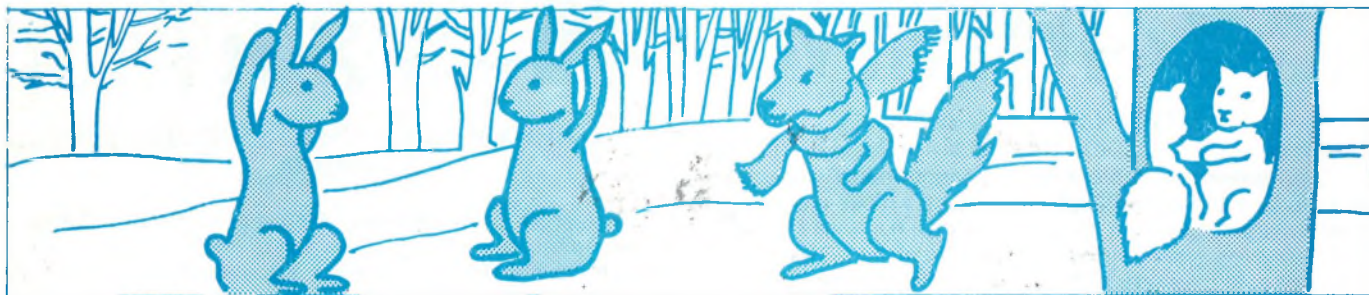
О, святий наш Миколаю!
Загости до нас із раю
З янголятами малими,
Із дзвінками голосними
І з собою забори
Чемним діточкам дари:
Літаки, ракети, лялі,
Черевички і коралі,
Срібні кулі на ялинку
І цукерочків торбинку.
Обдаруй дітей книжками
З казочками, з образками
Всіх маляток обділи,
Всіх дітей розвесели.

РОПЯНИК

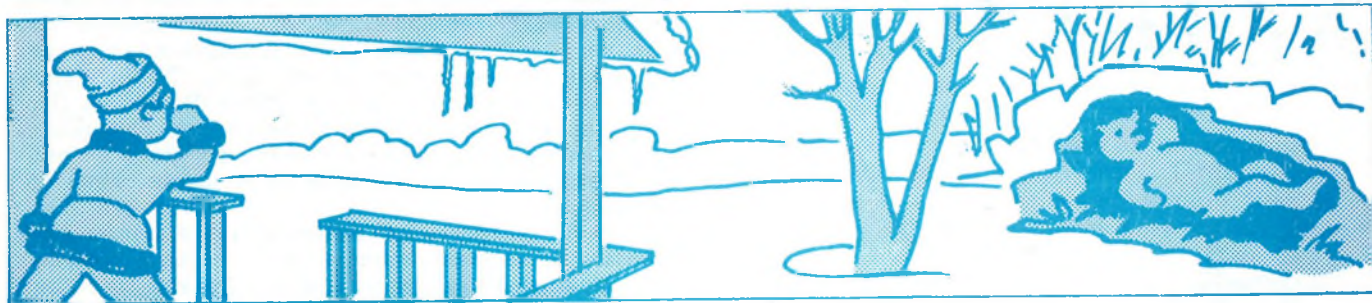
ВЕСЕЛИК-ЛЯСЬ

Ой, зима вже надійшла,
В лісі снігу намела,

Мерзнуть вушка у зайців,
Вовчик горло застудив,

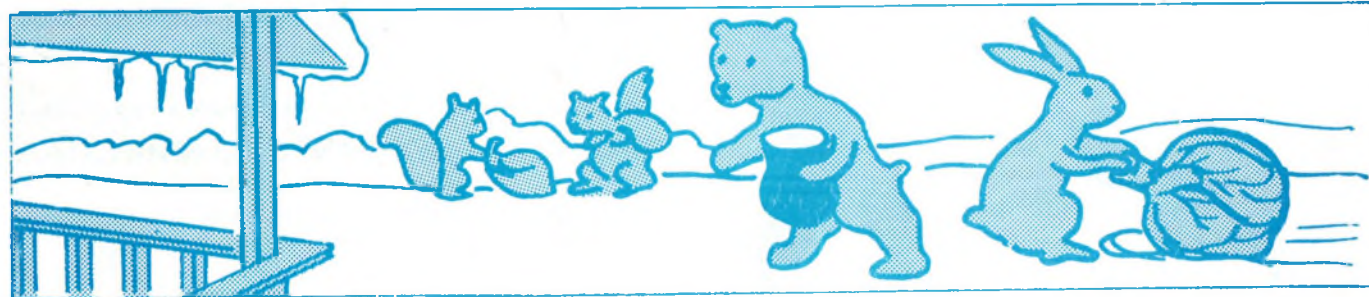
Бистрі вивірки малі
Гріють лапки у дуплі.

— Мерзлюки ви! — Лясь гукає, —
Кожний з вас кожушок має,

Гей, сюди всі, — раз і два!
Приготуймось до Різдва!

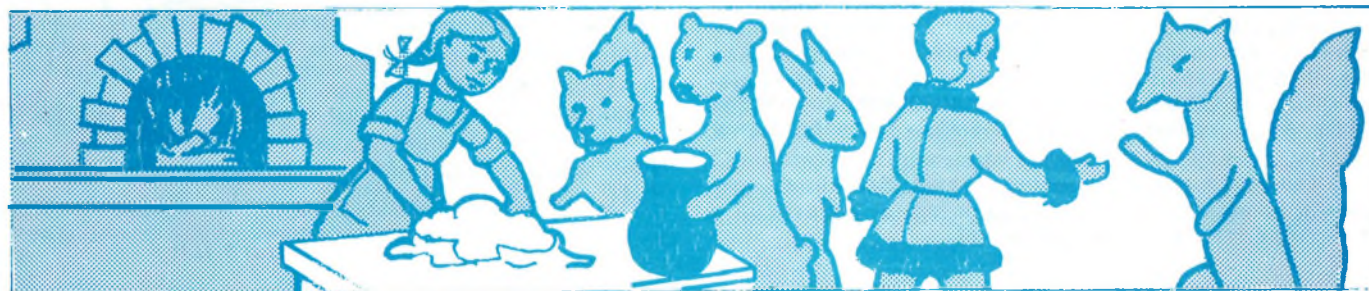
Глип! — ведмідь тут із барлогу,
Очі тре, затерпли ноги,

Та до Ляся, аж на ґанок,
Тягне меду повний збанок.

Яць капусту, крізь сніги,
Приволік на пироги,

Ще й горішків два мішки
Притягнули вивірки,

І лисичка обіцяє,
Що вона про сир подбає,

А у хатці, біля річки,
Колачі пече Марічка...

Розігріла звірів праця
І морозу не бояться!

Барліг — лігво, гавра (den, lair); **Яць** (Яків) — так називає український народ у казках зайця; **пиріг** — печене тісто, з овочами, м'ясом (pie); **колач**, або калач — заплітаний білий хліб (twisted bread).